

DISGRAFIJA ILI TEŠKOĆE PISANJA

Savjeti za roditelje i učitelje

Disgrafija ili teškoće pisanja često se pojavljuju uz disleksiju. Prepoznamo ju po teže čitljivom ili nečitljivom rukopisu, neujednačenim slovima promjenjivog smjera, zamjenjivanju slova, ispuštanju ili dodavanju slova. Grafomotorika je slabije razvijena. Često se viđa i kruto, nepravilno držanje olovke tijekom pisanja. Učenicima s disgrafijom lakše je pisati velikim tiskanim slovima nego malim pisanim slovima. Ako mogu birati kako će pisati, u pravilu biraju velika tiskana slova. Njihovo pisanje nije automatizirano i tečno. Često razmišljaju kako izgleda neko slovo te pišu sporo i pisanje ih umara. Često ne stignu prepisati s ploče ili napisati školsku zadaćnicu do kraja. Pravopisna pravila znaju definirati, ali ih zaborave primijeniti tijekom pisanja.

Preporuke za rad s učenicima s disgrafijom:

- Zbog teže čitljivog rukopisa kojega ponekada ne uspiju ni sami pročitati, preporuka je dati učeniku plan ploče.
- Dozvoliti učeniku s disgrafijom da školsku zadaćnicu piše na računalu, to je lakše i učeniku i učitelju (za ispravljanje).
- Ne tražiti od učenika da previše piše jer ga to umara i mora se usredotočiti na pisanje pa ne može pratiti što učitelji govore.
- Kada učenik odbija pisati, to nije zato što je lijen, nego ga stvarno zaboli ruka i umori se.
- U pisanom radu učeniku treba ispraviti greške zamjenjivanja, dodavanja, ispuštanja slova, ali to ne bi trebalo utjecati na ocjenu.
- Dati učeniku više vremena za pisanje ispita ili manje zadataka.
- Na ispitu koristiti pitanja zatvorenog tipa tako da učenik može birati između već napisanih odgovora.
- Ne tražiti od učenika da piše po ploči pred drugim učenicima u razredu, osim ako to učenik baš želi.
- Prilikom zaključivanja ocjena veći značaj dati usmenim odgovorima.

Vježbe za rukopis

Vježbe mogu provoditi i roditelji kod kuće.

Zamjena osjetila: tijekom pisanja učenik koristi vid. Ako osjetilo vida zamjenimo nekim drugim osjetilom, npr. taktilnim, to učeniku može pomoći da lakše zapamti izgled slova. Vježbati se može tako da dijete zatvori oči, a roditelj mu na dlanu napiše veliko slovo. Potom od djeteta traži da to isto slovo napiše roditelju na dlanu. Drugi način je da roditelj napiše djetetu na leđima veliko slovo, a dijete treba pogoditi koje je slovo napisano ili napisati to slovo na papiru. Još teža inačica je da dijete veliko slovo koje mu je napisano pretvori u malo slovo. Ovo dijete doživljava kao igru i zabavu, a kroz igru se najbolje uči.

Pisanje po zanimljivim podlogama - učenici s disgrafijom često imaju teškoća s pamćenjem kako izgledaju slova zato su i jako spori u pisanju. Dosjećanju izgleda slova može pomoći pisanje po različitim medijima kao što je pisanje slova po pijesku, po pjeni za brijanje koja se prethodno zagradi, po glini koja se razvalja kao tijesto ili po tijestu koje se razvalja. Slova se mogu i oblikovati od gline ili tijesta.

Vježbe pincetnog hvata - djeca s disgrafijom često imaju slabije razvijenu finu motoriku prstiju i nepravilan hvat olovke. Vježbati se može tako da po stolu bacite zgužvane komadiće papira (u početku veće, a kako dijete napreduje komadići papira trebaju biti sve sitniji) ili zrna riže, a zatim se natječete s djetetom tko će više komadića papira uzeti pomoću pincete ili hvataljke za led ili drvenih štapića koji su spojeni na vrhu.

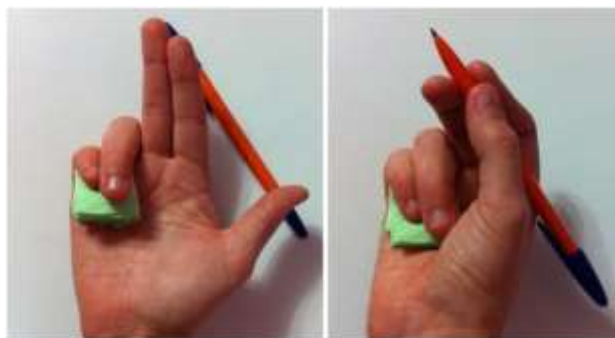
Vježbe za pravilan hvat olovke:

- a) Dijete treba uhvatiti vrh olovke s tri prsta (palac, kažiprst i srednji prst), polako kliziti prstima niz olovku do dna, a potom nastaviti pisati s tim hvatom (prethodno pokazati djetetu kako to izgleda).

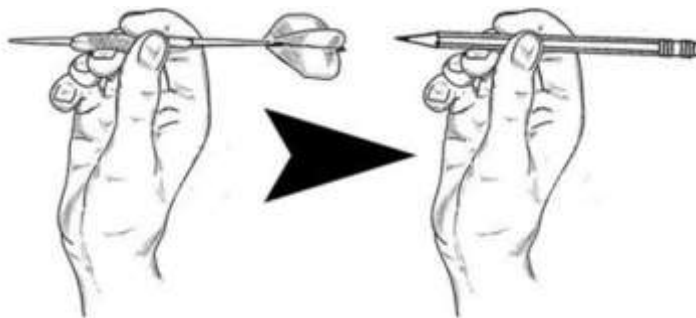
<https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/savjeti-strucnjaka/kako-djecu-nauciti-pravilno-drzati-olovku/>, 24.04.2022.

- b) Salvetna tehnika – salvetu treba preklopiti nekoliko puta i uhvatiti s malim prstom i prstenjakom, a s ostala tri prsta uzeti olovku i pisati.

<https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/savjeti-strucnjaka/kako-djecu-nauciti-pravilno-drzati-olovku/>, 24.04.2022.

- c) Pikado s olovkom – kao što strelicu pikada moramo držati s tri prsta da bismo pogodili metu, to isto možemo učiniti s olovkom, držati ju kao strelicu pikada i gađati metu. Igrati pikado s olovkom zapravo znači vježbati držanje olovke s tri prsta.

<https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/savjeti-strucnjaka/kako-djecu-nauciti-pravilno-drzati-olovku/>, 24.04.2022.

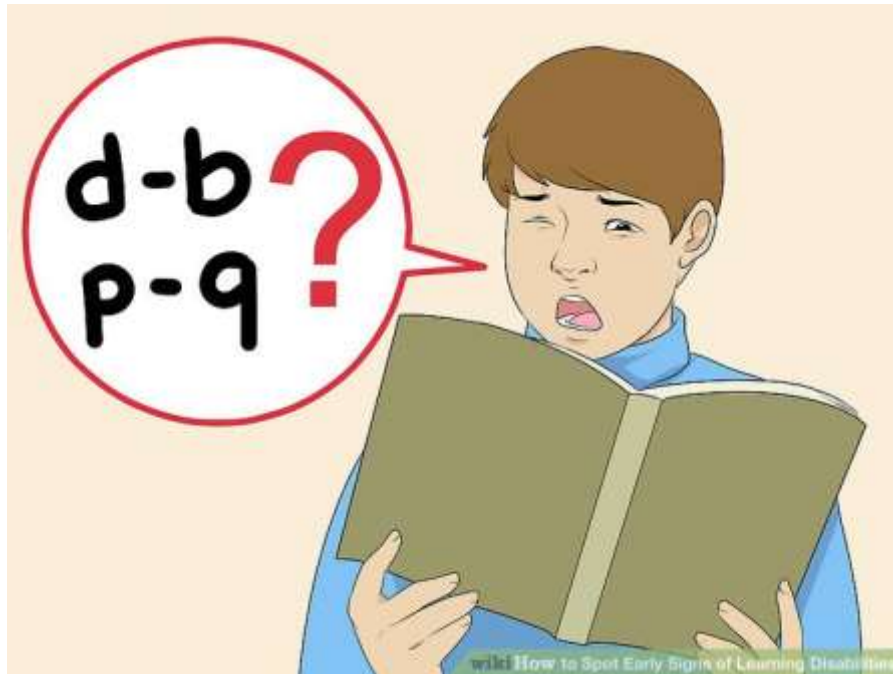
- d) Pisanje komadićima pastela – uljne pastele izlomiti na sitne komadiće od oko 2 cm. Da bi dijete moglo pisati s tako sitnim komadićima, mora ih uzeti samo s tri prsta i tako vježba pravilan hvat olovke.
- e) Postoje i različiti dodaci koji se stavljaju na olovke ili udubljenja na olovkama koji olakšavaju pravilno držanje olovke.

Da bi dijete pravilno pisalo važno je **aktivirati obje strane tijela**. Učenicima s disgrafijom preporučuju se vježbe za čije je izvođenje važna koordinacija obje strane tijela kao što je npr. **rezanje škarama** – dijete mora jednom rukom držati papir, a drugom rukom rezati. Prilikom pisanja dijete treba jednom rukom držati papir, a drugom pisati. Međutim, kod učenika s disgrafijom često vidimo kako koristi samo ruku kojom piše, kako se papir pomiče po stolu i otežava pisanje, a učenik se ne sjeti drugom rukom pridržati papir da ne „šeta“. Za pravilno pisanje važno je imati dobru kontrolu nad olovkom i papirom. Preporuka je da prije pisanja učenik odradi edukinestetičke vježbe koje uključuju obje strane mozga kao što su unakrsne vježbe.

Strukturirano pripovijedanje – učenici s disgrafijom često imaju teškoća s organiziranjem misli i pretakanjem misli u riječi i rečenice. S djetetom je potrebno vježbati strukturirano pripovijedanje koje ima početak, sredinu i kraj. To se može raditi na bilo koju temu. Primjerice, roditelj može tražiti od djeteta da navečer prije spavanja prepriča svoj dan, što je radilo ujutro, poslijepodne i navečer, te da na kraju zaključi kakav mu je dan bio (ugodan, naporan, stresan...).

Snimanje ideja – ponekada učenici s disgrafijom imaju dobre ideje, ali „zapnu“ kada to treba prenijeti na papir. Danas svaki pametni telefon ima diktafon ili snimač zvuka. Preporuka je da učenik prvo snimi priču koju želi napisati, a potom reproducira snimku tijekom pisanja.

Na ovaj način učenik ne mora istovremeno voditi računa o organiziranju misli, o izražavanju, o tome kako će to napisati i o tome kako koje slovo izgleda.

<https://www.wikihow.com/Spot-Early-Signs-of-Learning-Disabilities#/Image:Spot-Early-Signs-of-Learning-Disabilities-Step-14-Version-2.jpg> (03.05.2022.)

Pripremila: Vera Šušić, psiholog

Iz e-priručnika „Da, ja mogu“